

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „ЧАСТНОПРАВНИ НАУКИ“

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд на тема:

Задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане според българското облигационно право

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в професионално направление „Право“ (3.6),
„Гражданско и семейно право“

на

СВЕТΟΣЛАВ ИВАНОВ ИВАНОВ

научен ръководител:
ДОЦ. Д-Р ТАНЯ ЙОСИФОВА

гр. София,
юли 2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Актуалност на дисертационната тема.....	2
2. Обща характеристика на дисертационния труд.....	4
3. Обобщение на дисертационния труд.....	7
4. Научни приноси на дисертационния труд.....	18
5. Предложения с оглед на бъдещия закон.....	26
6. Списък на публикациите, свързани с дисертационния труд.....	29

АКТУАЛНОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННАТА ТЕМА

I

Воденето на чужда работа без възлагане (*negotiorum gestio*) е уредено в чл. 60-62 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) от 1951 г. Неговите разпоредби досега не са били изменяни. Това би трябвало да означава, че доктрината е достигнала до задоволително научно изясняване на института, че практиката по прилагането му е константна, безпротиворечива и предвидима, а учебникарската литература е изложила ясни познания за него. В действителност, обаче, нещата не стоят точно така, както поне изглеждат на пръв поглед.

Съвременната българска цивилистика от почти век и половина съществуване не е посветила нито едно самостоятелно съчинение върху правното явление *negotiorum gestio*. Най-задълбоченото изложение върху гестията у нас до този момент е „*Коментарът на ЗЗД*“ от 1892 г. (отм.) на Д. ТОНЧЕВ от 1929 г.¹ В българската доктрина все още липсва монографично изследване с върху гестията; същевременно, в континенталната юридическа книжнина институтът е актуален и няколкократно третиран научно. При това в науката у нас продължават да битуват анахронични догми, насаждащи у правника погрешни представи, които на практика водят до неприемливи резултати за обществото.

Българските съдилища свързват воденето на чужда работа без възлагане изключително с обратния иск на управителя срещу господаря на работата². Относно прекия иск по чл. 60 ЗЗД нашите правораздавателни органи се ограничават да изброят предпоставките му, като понякога поради безкритично следване на по-старите автори те „възраждат“ отдавна отхвърлени теории, напр. за изискването гесторът да е действал с *animus obligandi* (намерение за обвързване). Освен това практиката отрежда едно тясно

---

¹ Вж. Д. ТОНЧЕВ. *Коментар върху Закона за задълженията и договорите. Част I. 2.* прераб. и доп. изд. С.: „Ц. Н. Чолаков“, 1929 г., с. 333-380.

² Вж. напр. р. № 685/25.10.2010 г. по гр. д. № 1940/2009 г., IV г. о. на Върховния касационен съд.

приложено поле на гестия, свързвайки я предимно със строително-монтажните работи (СМР), но не и с правни действия³.

Не би могло да се каже, най-сетне, и че воденето на чужда работа без възлагане е обяснено еднозначно в литературата за школуващите се юристи. Съвременните наръчници по „*Българско облигационно право*“, поначало, възприемат безкритично тезите на Л. ВАСИЛЕВ в учебника му, написан през 50-те години на ХХ в. под силното влияние германското право и доктрина⁴. Днешните курсове по облигационно право не вземат предвид в достатъчна степен и чуждите достижения в науката и практиката относно обсъждания извъндоговорен източник на задължения. Разбира се, срещат се и изключения⁵.

Другият проблем в преподаването е този, че в юридическите факултети, обикновено, *negotiorum gestio* се изучава в края на учебната година, и то повърхностно, тъй като хорариумът е недостатъчен за предаване на целия материал по облигационно право, при това летният семестър има повече почивни дни от зимния, и така лекторът се принуждава да пренебрегне един институт за сметка на друг: най-често, особената част въобще и извъндоговорните задължения в частност за сметка на общата част като цяло и договорите и по-конкретно.

Всичко това показва, че днес у нас темата за *negotiorum gestio* (чл. 60 и сл. от Закона за задълженията и договорите) не би могла да не бъде актуална.

---

³ Тенденция, която начева още с Тълкувателно решение № 86/02.12.1968 г. на Общото събрание на гражданските колегии на Върховния съд на Народна република България.

⁴ Вж. Л. ВАСИЛЕВ. *Облигационно право. Отделни видове облигационни отношения*. 2. прераб. и доп. изд. С.: „Наука и изкуство“, 1958 г., с. 603-607.

⁵ Срвн. П. ГОЛЕВА. *Облигационно право*. 5. прераб. и доп. изд. С.: „Феня“, 2013 г., с. 488-497.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Настоящият дисертационен труд, видно от самото му заглавие, е посветен на *задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане според българското облигационно право*, или т. нар. *actio negotiorum gestorum directa*, което е уредено преимуществено в чл. 60 от Закона за задълженията и договорите от 1951 г. Трябва да се подчертае „преимуществено“, защото извън тази разпоредба за изясняването на съдържанието на правната норма съчинението се уповава и на останалите правила, посветени на гестия: чл. 61 и чл. 62 от Закона за задълженията и договорите, които уреждат контрарния иск на гестора срещу доминуса (*actio negotiorum gestorum contraria*); или т. нар. „обща“ правила относно *negotiorum gestio*. Освен разпоредбите на чл. 60-62 ЗЗД обект на съчинението се явяват и разпоредбите на т. нар. „приложено“ водене на чужда работа без възлагане, каквито са напр. чл. 43, ал. 1, пр. II, чл. 282, чл. 283, ал. 2, пр. II от Закона за задълженията и договорите, чл. 351 от Търговския закон, чл. 396, ал. 1, изр. I от Кодекса на застраховането и др.

II

Непосредствената цел на настоящата докторска теза е осветляване на *actio negotiorum gestorum directa* в българското облигационно право на фона на класическото римско и сравнителното континентално право. Неговата основна цел е, на първо място, да изтъкне достиженията на българското гражданско право въобще и на облигационно ни право в частност, за които напоследък се твърди, че били крайно „архаични“, поради това че били създадени преди около седемдесет години, и то в не особено завидно международно и вътрешно положение. Независимо от всичко това българското гражданското, особено облигационно, право, както става ясно от дисертационния труд, не отстъпва по нищо на останалите континентални граждански кодекси: френски (вкл. и след измененията през 2016 г.), германския, италианския и т. н. Другата основна цел на изложението е, като предизвика дискусия в една или друга насока, да улесни по-

нататъшните изследвания в науката относно *negotiorum gestio*, прилагането му в практиката, правната му уредба и преподаването му в университетите.

III

В съчинението българският граждански закон, в най-широк смисъл – Закон за лицата и семейство, Семейен кодекс, Закон за задълженията и договорите, Закон за наследството, Търговски закон, Закон за авторското право и сродните му права и т. н. – е интерпретиран посредством правния нормативизъм, за да бъде разкрито догматичното значение на задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане. Освен логическото, систематическото и телеологическото тълкуване на разпоредбите с оглед извличането на правните норми са използвани още и историко-правния метод, предвид произхода на *negotiorum gestio* в Рим, без поначало да се прибегва до неправни извори. Предвид кратките правила на Закона за задълженията и договорите пък нерядко се използва и сравнително-правния способ, който се употребява в диахроничен план за подкрепянето или отхвърлянето на дадена теза. Използвани са предимно френския, италианския, германския и швейцарския Граждански кодекси, понеже е видно, че именно те са оказали влияние при съставянето на действащия Закон за задълженията и договорите от 1951 г. Разбира се, държано е сметка и за някои от най-новите кодификации: на Нидерландия, на Руската Федерация, на Квебек (Канада), проекта за нов кодекс в Швейцария, а също и за т. нар. „меко“ право (*soft law*) и най-вече за проекта за Обща референтна рамка в областта на гражданското право. Като цяло изследваните текстове са подложени на екзегетичен анализ. Използвани са 249 източника, от които на кирилица са 132, на латиница – 116, на еленика – 1. От всичките произведения 25 са използвани от втора ръка. Съчиненията са на български, руски, гръцки, латински, френски, италиански, испански, португалски, нидерландски и английски езици.

IV

Настоящата дисертация се състои от 259 страници: 172 356 думи, 881 130 знаци без интервалите, 1 052 041 знаци със интервалите, 3 874 абзаца, 14 955 линии, 1525 бележки под линия. Тя е разделена йерархически на увод, три глави и заключение. Всичките му части образуват двадесет и шест параграфа. Отделните пунктове в

параграфите са обособени с римски числа, разчленени от своя страна с арабски числа, образувайки отделни точки, които понякога също са диференцирани с кирилски букви. Иначе казано: йерархическите нива на абстракция в текста са пет: (1) глава, (2) параграф, (3) пункт – римска цифра, (4) точка – арабска цифра, (5) буква – кирилска азбука. Препратките вътре в текста са направени по следния начин: напр. вж. § 11, п. II, т. 3, б. „а“, означава: вж. § 11: „Кой може да бъде управител“, пункт II: „Дееспособност на управителя“, точка 3: „Последици от липсата на дееспособност“, буква „а“: „Недееспособен, действащ qua gestor“; или накратко: § 11.II.3.a.

ОБОБЩЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

I

„Уводът“ към настоящата дисертация включва пет параграфа (64 с.).

В *параграф 1* са самите встъпителни бележки, в които са посочени актуалността на темата, предвид липсата на монографично изследване до този момент, посветено на задължението на управителя на чужда работа без възлагане (п. I), какъвто, впрочем, е и предметът на настоящата докторска теза, видно от п. II. По-нататък, в п. III, е представен ходът на дисертацията, който по-конкретно може да бъде проследен в подробното ѝ съдържание. След това, в п. IV, са посочени научните методи, характерни за правния нормативизъм, които са намерили употреба при изясняването на проблема: логично, систематично, телеологично, историческо и сравнително-правно тълкуване на правните норми. Основната цел на дисертацията е посочена в п. V. Тя се състои в осветляване на директния гесторен иск в българското облигационно право в контекста на римското и сравнителното право.

Параграф 2 съдържа терминологични бележки. В него е представена основната езикова конвенция, към която се придържа съчинението. Стилистичното оформление на текста налага обозначенията да бъдат заменяни с техни синоними. Понякога е възможно равнозначното означение (особено на латински език) да разкрива правното явление по-точно от основния термин (на български език). Прочее към всеки термин е посочен и неговия смислов еквивалент: „водене на чужда работа без възлагане“ и *negotiorum gestio (sine praeposito)* (п. I), „управител на чужда работа“ и *negotiorum gestor*, (п. II), „господар на работата“ и *dominus negotii (res gestae)* (п. III). В края са представени и някои допълнителни обозначения като „пряк (директен) гестионен иск“ и *actio negotiorum gestorum directa* и „обратен (контрапен) гестионен иск“ и *actio negotiorum gestorum contraria*, адиективен иск и *actio de in rem verso* и т. н. (п. IV).

Историко-правният произход на *negotiorum gestio* е изложен в *параграф 3*. В него се разисква пораяждането на гестията като *actio in ius conceptae* в предкласическото право (п. I), която, вероятно, в класическо римско право бива „погълната“ от по-старата *actio in factum conceptae* (п. II). След това се проследява развитието на воденето на чужда

работа без възлагане в Юстинианово право, за което би могло да се каже, че се стреми да вклини института в по-конструктивни форми (п. III). През Средновековието гестията е разглеждана от глосаторите и постглосаторите предимно като основание за пораждаване на иск по аналогия, или т. нар. *actio negotiorum gestorum utilis*, за да се отстранят някои случаи на неоснователно обогатяване; това се обяснява с обстоятелството, че през този етап юристите не са могли да създават „нови“ акции, а е трябвало правят „алегации“ с по-стари акции (п. IV). В Новото време воденето на чужда работа без възлагане бива уредена в модерните граждански кодификации чрез рецепция на римското право, откъдето по-късно е възприета и от българския законодател (п. V).

Параграф 4 е посветен на издирването на систематичното място на *negotiorum gestio* сред останалите източници на задължения у нас. Преди всичко така поставеният въпрос, обаче, предполага сбито изясняване на проблема, свързан с историята на систематизацията на основанията, от които се пораждаат облигационни отношения, в римското право съгласно учението на Гай и в византийското право според Юстиниановите институции (п. I), а също и в модерното континентално право след рецепцията на римското право (п. II). Едва след всичко това би могло да се изясни систематично отреденото място (*sedes materiae*) на гестията в българското облигационно право, което с оглед на застъпената теза в изложеното (п. III) е в общата част на Закона за задълженията и договорите при уредбата на източниците на облигационни отношения – глава 2: „Източници на задължения“, раздел VI: „Водене на чужда работа без пълномощие“, – а не в особената част на закона.

Най-сетне, в *параграф 5* от уводната глава се изяснява правната същност на воденето на чужда работа без възлагане. В началото се разглежда същността на задълженията „като от договор“ или *obligatio quasi ex contractu* (п. I), тъй като традиционно се твърди, че гестията е именно един полудоговор. По-нататък се пристъпва към кратко изложение относно две от най-популярните теории за обяснението на *negotiorum gestio*: квазиконтрактната и алтруистичната (п. II). В края, п. III, се разглежда правната същност на воденето на чужда работа без възлагане у нас, която, най-общо казано, характеризира фактическия ѝ състав като юридическа постъпка, за която поначало се изисква дееспособност, а правните ѝ последици – несвършено двустранно облигационно отношение, което, понякога, може да има и рефлексно действие: при т. нар. репрезентативна гестия или (*negotiorum*) *gestio representativa*.

II

Глава първа „Общи положения“ се състои от шест параграфа (59 с.).

Параграф 6 засяга правната уредбата на задължението на управителя на чужда работа без възлагане. Тя е обособена в три групи: възникване (п. I), действие (п. II) и прекратяване (п. III) на облигационното отношение. Всеки пункт започва със сравнително-правен анализ и завършва българската уредба в разпоредбите на Закон за задълженията и договорите от 1893, г. (отм.) и Закона за задълженията и договорите от 1951 г. и предложените проекти за граждански кодекси у нас от 1978 г., 1986 г. и 1999 г. Разбираемо, в същия ход са представени и бележките относно достиженията на българските доктрина и практика относно *actio negotiorum gestorum directa* в *параграф 7* с тази, но с таз особеност, че към всеки пункт е предложена критика в едно или друго отношение на поддържаните становища и постановената практика.

В *параграфи 8 и 9* се изяснява приложното поле на гестията:

П ъ р в о , прието е, че воденето на чужда работа без възлагане би могло да има за предмет само правомерни, но не и неправомерни, нито пък аморални действия (п. I).

В т о р о , след като е взето становище по въпроса кои актове са „правните“ и кои – „фактическите“ (п. II), се отстоява разбирането, че и двата вида действия биха могли да бъдат предмет на гестийното отношение (п. III).

Т р е т о , разискват се общо въпросите на прякото и „косвеното“ представителство при воденето на чужда работа без възлагане, като се взема становище, че и управителят, който извършва юридически актове като такъв, би могъл да бъде и пряк, и „косвен“ представител на господаря на работата (п. IV).

Ч е т в ъ р т о , изяснена е възможността едно лице да извършва формални сделки *qua gestor* в чужд интерес, когато е действало като „косвен“ представител на доминуса, респ. неформални и в обикновена писмена форма, ако е сключвал договори като пряк представител (п. V).

П е т о , поддържа се тезата, че гесторът би могъл да води чужд процес, без да е бил овластен за това, само в случай че той е бил титуляр на правата и задълженията, придобити от сделка с трето лице, но не и при пряко представителство. Същевременно, е отречена и възможността някой да предяви чужди права било от свое, като процесуален субституент, било от чуждо име, като процесуален представител, бидейки *negotiorum gestor*, без да е бил надлежно овластен за това било то от *dominus negotii*, било то от закона, било то, най-сетне, от съда (п. VI).

Шесто, в дисертацията се отстоява становището, че гесторът би могъл да извършва и управителни, и распоредителни актове като такъв с имуществото на доминуса (п. VII).

Седмо, твърди се, че воденето на чуждата работа от гестора би могло да се състои от отделни, последователно извършвани действия: приемане, управление и завършване на работата; но също и само от един еднократен акт: напр., той, гесторът, изпраща СМС, за да не бъде санкциониран доминуса, поради това че не е заплатил паркирането на МПС си в платена зона (п. VIII).

Осмо, макар и „екзотична“ от практическа гледна точка, по-нататък е изследван въпросът: възможно ли е управителят да води работата на господаря чрез бездействие; отговорът, който се налага, е положителен (п. IX).

Девето, накратко е разгледана гестията с международен елемент съгласно Кодекса на международното частно право и Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11.07.2007 г. (п. X).

В края на глава втора от обсъжданата докторска теза – в *параграф 10* – се прави разграничение на воденето на чужда работа без възлагане от някои сходни институти. Започва се с договорът за поръчка (*mandatum*) (п. I), предвид на сходните му правни последици с *negotiorum gestio*. Изложението по-нататък продължава с диференциацията на гестията от неоснователното обогатяване (*condictiones* и *actio de in rem verso*) (п. II), тъй като и двата източника на задължения са извъндоговорни и понякога в практиката и по-рядко в теорията те се „смесват“. След което воденето на чужда работа без възлагане бива отграничено от някои други институти, явяващи се изключение от принципа за относителност на облигационното отношение „*Res inter alios acta, aliis nec nocet nec prodest*.“⁶ Част от тези институти са договор в полза на трето лице (*pactum in favorem tertii*), мнимо представителство (*falsus procurator*), солидарната отговорност между съпрузите, учреденото, но неписано търговско дружество и др. (п. III). Накрая гестията е диференциран и от другите два най-важни извъндоговорни институти (п. IV): едностранните сделки (*declaratio voluntatis*) и непозволеното увреждане (*delict*).

---

⁶ „Нещо, сторено между едни, нито вреди, нито ползва други.“

III

Глава втора „Възникване на задължението на управителя“ съдържа седем параграфа (62 с.).

Първият е *параграф 11*. Той е посветен на изискванията към този, който би могъл да предприеме една работа *qua gestor*, а именно: да бъде правоспособност субект на гражданското право (п. I) и, поначало, дееспособен (п. II), напр., щом предприема действия от чуждо име като представител на *dominus negotii*. Поддържа се, обаче, и разбирането, че управител на чужда работа би могъл да бъде и този, който не е напълно дееспособен, т. е. ограничено запретеният и непълнолетният, но дотолкова, доколкото извършва правни действия от името на господаря на работата. (Съдействието на родителя и попечителя е без правно значение за гестията.) Но по отношение на материалните действия, които гесторът е предприел в интерес на доминуса, не се изисква „правна“ дееспособност (*la capacità di contrattare*), но е достатъчна „естествена“ дееспособност (*la capacità naturale*). С други думи, управителят просто трябва да може да съзнава, че работата е чужда. Най-сетне, обсъдена е принципалната възможност няколкото управителя да предприемат общо една чужда работа, като се отстоява разбирането, че тяхната отговорност ще бъде разделна (парциална); разбира се, доколкото естеството на работата е такова, че тя е делима (п. III).

Параграф 12 изследва първата предпоставка от състава на задължението на гестора, а именно интересът на доминуса (*contemplatio domini*). На първо място, изяснява се нейната правна уредба, тъй като това не е посочено изрично в чл. 60, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите, но се извлича от разпоредбата на чл. 61, ал. ab initio от същия закон (п. I). На второ място, се разисква правна същност на обсъжданата положителна предпоставка. Според съчинението тя се изразява в опасността за господарят на работата да претърпи вреди или да пропусне ползи, в случай че управителят не бе предприел работите му (п. III). На трето място, изложението се занимава с видовете интерес на *dominus negotii*: (а) морален и материален, съотв. в последния случай – (б) претърпяна загуба или пропуснатата полза; (в) обществен и частен интерес. На последно място, третира се проблемът за интереса на *negotiorum gestor* от предприемането на работата, който може да бъде не само незначителен с оглед на този на доминуса, но дори и съвместен (общ) с него. Казано с други думи: воденето на чужда работа в съвместен интерес е „същинска“ гестия, а не неоснователно обогатяване, както се е приемало в по-старите учебници у нас, и то изолирано (п. IV).

От *параграф 13* следва, че чуждата работа трябва да бъде предприета от гестора, и то не как да е, но уместно (*utiliter coeptum*), т. е. по един подходящ и адекватен начин с оглед на естеството ѝ, обичаите в практиката и добросъвестността. Аргументира се тезата, че управителят не би могъл да предприеме тепърва една несъществуваща до този момент чужда работа, напр. да построи хотел на господаря, който никога не е имал намерение да строи подобно здание в имота си. Сочи се още, че при отговорът на въпроса: „*Чия е работата, която се води от управителя: негова, лична, или на господаря, т. е. чужда?*“, следва да се държи сметка за обективното право, което сочи от кои титули (юридически факти) кои лица са придобили известни права и задължения и се явяват техни носители; т. е. отхвърля се становището, че обстоятелството „на кого е една работа“ се установява от психичните преживявания на гестора. Разбира се, че този, който преследва своя лична полза, водейки работите на друг, не е *negotiorum gestor*, но по-скоро „псевдогестор“ или деликвент (п. I). Така или иначе, по-нататък е направено разграничение на уместно предприетата от зле управляваната работа (п. II).

На единствения субективен елемент в състава на *actio negotiorum gestorum directa*, а именно: знанието на гестора, че работата е чужда, е отделено необходимото внимание в *параграф 14*. След правната същност на тази предпоставка (п. I) се критикуват разбиранията у нас, че управителят е трябвало да действа с намерение за водене на чуждата работа (*animus negotia aliena gerendi*), съотв. за обвързване на господаря (*animus obligandi*), за да осъществи състава на задължението по чл. 60, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (п. II). Отхвърлено е с категоричност и становището, че отсъствието на дарственото намерение (*animus donandi*) у гестора било пречка за предприемането на работата, но и за възникването на обратния иск срещу доминуса (п. III). Накрая, в п. IV, са изяснени някои отклонения от субективните представи на управителя при предприемането на работата като такъв, които в едни случаи биха могли да бъдат пречка за това (напр., когато той преследва своя лична полза, намесвайки се в чужд правен кръг, когато не знае, че работата е чужда, а я счита за своя, и т. н.), но в други случаи се явяват без правно значение (напр., ако управителят няма точна представа за личността на господаря: дали това е X. или Y.).

Следващата предпоставка с оглед пораждането на облигационното отношение по чл. 60, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите се явява това работата да е предприета без възлагане (*sine praeposito*). Нему е посветен *параграф 15*. Това е първото „отрицателно условие“, или, казано с други думи, положителното му наличие представлява „пречка“ за пораждането на гесторното отношение. Неговата същност се

изразява в това, че гесторът не трябва да е бил задължени, вкл. и към трето лице, да извърши чуждата работа (п. I). Съгласно изложението такова задължение, респ. възлагане, липсва при нищожен договор, тъй като той е правно нищо (п. II), при моралното задължение на медик да окаже лекарска помощ (п. III) и при „задълженията“ с оглед на чл. 139 и сл. НК за оказване на помощ на пострадал (п. IV). Одобрението (*ratihabitio*) на работата от доминуса не би могло да бъде „възлагане“ (*praepositio*), понеже може да се одобри само работя, която поне е била предприета. С други думи, ратификацията на гестията преди да бъде предприета работата би била юридически *non-sens* (п. V).

Параграф 16 се занимава със следващото отрицателно условие за предприемането на една работа *qua gestor*: невъзможността на господаря ѝ да се погрижи за нея (*absentia domini*). Тя се извлича от чл. 60, ал. 1 *in fine* от Закона за задълженията и договорите (п. I) и се заключава в това, че доминусът не само не трябва фактически, вкл. и чрез трето лице, да се е бил захванал с работата си, но и нещо повече: за него дори не трябва да съществува подобна възможност (п. II). От изложеното в текста става ясно, че невъзможността на господаря да се погрижи за работите си би могло да бъде фактическа (напр. той не присъства при извършването на СМР в имота му), но и правна (напр. той е безсъзнание след ПТП и не би могъл да изяви в един или друг смисъл волята си). Обсъжданата невъзможност, обикновено, е сравнително кратка, защото, ако е по-продължителна, следва да намерят приложение правилата на друг институт: този на безвестното отсъствие (п. III).

Последната пречка за пораждането на задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане е противопоставянето на доминуса срещу предприемането на работата (*prohibitio domini*). То бива изяснено в *параграф 17*. В дисертацията се изяснява юридическата уредба на тази предпоставка, съдържаща се на не особено сполучливо място: в чл. 61, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите (п. I). По-нататък, в съчинението се развива полемика с авторите, които смятат, че противопоставянето на господаря не било пречка за предприемането на една работа от управителя; развиват се съображения, че подобно становище не би могло да бъде споделено (п. II). Продължава се с правната същност на *prohibitio domini* (п. III) и обстоятелства, които му придават правна ирелевантност, а именно: противоречието му с императивните правни норми, обществения ред и нравствеността, напр., когато наследник забранява на свой роднина да уреди погребението на наследодателя (п. IV). В края на обсъждания параграф се отграничава противопоставянето на господаря на

работата срещу предприемането на работата от управителя – от една страна, а от друга страна – от съгласието и знанието му за това (п. V).

IV

Глава трета „*Действие на задължението на управителя*“ включва пет параграфа (59 с.).

Параграф 18 засяга задължението на гестора да се грижи за предприетата работата, т. е. да я управлява и завърши, и то добросъвестно (п. II), като полага грижата на добрия стопанин (*diligentia boni patris familias*) (п. III), доколкото законът не изисква някоя „друга“ грижа от него (п. IV). Поддържа се, че управителят би могъл да отговаря и за неполагането на грижата на „добрия търговец“, когато е предприел една работа *quia gestor* и действа в своя професионален кръг, напр., когато търговец извърши СМР свръх уговореното в полза на възложителя. Квалифицираната грижа се оправдава и с правото на търговец – управител на чужда работа да иска възнаграждение от господаря на работа, естествено, ако е предприел уместно работата и я е управлявал добре. В обсъждания параграф се отстоява и тезата, че гесторът следва да води не само основаната работа, т. е. тази, която е предприел, но и допълнителната, с други думи, и тази, която е свързана функционално с първата (п. V). В края се релевира становището, че добросъвестността изисква от управителя да води работата съгласно предполагаемата или изричната воля на господаря, стига тя да му е била или поне да е могла да му стане известна (п. VI).

В *параграф 19* се разглежда обвързаността на гестора да уведомява доминуса за предприемането, управлението и приключването на работата (п. I). Естествено, подобно задължение съществува, единствено когато е съобразено с естеството на работата, необходимо според обстоятелствата, но и, най-вече, е налице възможност за управителя да се свърже с господаря. Самостоятелно е разгледано в п. II задължението на гестора да даде сметка на доминуса за това какво е получил във връзка с водената работа, какво е пропуснал да получи и какво е похарчил, а също така от кого, кога и на какво основание е станало всичко това. По-нататък добросъвестността вменява на управителя да събира всякакви доказателства относно водената работа, като разписки, документи, платежни нареждания, фактури, касови бележки, полици, товарителници, коносаменти, приемно-предавателни протоколи, складови записи, счетоводни регистри и пр.

Може би най-важното задължение на гестора е това, разгледано в *параграф 20*. То се състои в това *negotiorum gestor* да предаде на *dominus negotii* всичко, което е

получил във връзка с водената работа: пари, лихви, ценни книги, вещи, стоки, в т. ч. и да му прехвърли всички права и задължения спрямо трети лица, които е придобил от свое име, или като „косвен“ представител. Придобитите от управителя от чуждо име права и задължения, т. е. като пряк представител на господаря на работата, настъпват директно за последния, без да е нужно прехвърлянето им от първия. Обаче, и в двата случая: на пряко и „косвено“ представителство, ако е упражнил правата или изпълнил задълженията, били те чужди или негови, гесторът дължи на доминуса резултатите от това (п. I-III).

Управителят на чужда работа има следните парични задължения към господаря:

(а) да му плати лихвите, които е получил от олихвения капитал на господаря;

(б) да му плати лихвите, които е могъл да получи, ако беше длъжен с оглед на добросъвестността да олихви капитала на господаря, но той, управителят, е бил пропуснал да стори това;

(в) да му плати лихвите върху сумите на господаря, които е употребил в своя полза, или, от гледна точка на наказателното право, които суми управителя е „обсебил“;

(г) да му плати лихвите от деня на поканата във всички останали случаи (п. IV).

Понеже от воденето на чужда работа без възлагане не трябва да се обогатява или да обеднява нито господаря, нито управителя, то последният не би могъл да извлича и „скрити“ облаги от интервенцията си. Напр., ако гесторът, който води финансовите дела на доминуса, има лихвоносно вземане с настъпил падеж към него и не го плати, въпреки че разполага със средства на доминуса, той, гесторът, не може да претендира тази лихва. Господарят на работата в случая разполага с възражение за недобросъвестност срещу претенцията на управителя за тези лихви (п. V).

От *параграф 21* следва, че отговорността на *negotiorum gestor* при лошо водене или неоснователно изоставяне на работа е по чл. 79 и сл. 33Д, т. е. за неизпълнено релативно задължения, но не и деликтна отговорност (чл. 45 и сл.), нито пък е някакъв „особен“ вид отговорност (п. I). Управителят освен това отговаря за „виновно“ неизпълнение на дълга си, а само по изключение, но затова пък на общо основание, т. е. когато е бил в забава, и „без вина“ (п. II). Законодателят е предвидил една „привилегия“ в полза на неизправния гестор, която е наследена още от римското право: предвидена е възможност съдът, доколкото намери това за добре, да намали оценението на вредите, които гесторът е причинил на доминуса от изоставянето или лошото управление на работата, и то с оглед на „особените обстоятелства“, при които е била предприета тя. Следователно, не става въпрос за някакво отстъпление от мащаба за дължимата грижа,

която е вменена на управителя на чужда работа (п. III). Така или иначе, гесторът отговаря и за действията на трето лице като за свои действия, когато му е възложил работата, без да са били налице основанията за това. На общо основание той отговаря и за третото лице, до чиято помощ е прибегнал, за да изпълни задължението си, напр. негов работник или служител. Най-сетне, на управителя (довереник), който действа извън дадената му поръчка, се възлага и отговорност за лошия избор на трето лице, в случай че е имал право да се замести, в т. ч. и ако се отклонил от поръчката на довереника (господар на работата), който е забранил субституцията или е посочил конкретното трето лице, чрез което да се извърши тя, но управителят (довереник) е избрал друго, и то неподходящо, лице (п. IV).

Параграф 22 разглежда някои специфични основания за прекратяване на задължението на гестора на чужда работа. Първо, това е предоставянето на възможност на доминуса да се погрижи сам за работите си и – второ – противопоставянето на доминуса срещу продължаването на работата от гестора. Трето, такъв ефект има и отказът на управителя да продължи работата, когато той е обоснован, т. е. съобразен с изискванията за добросъвестност в отношенията на кредитор и длъжник. Четвърто, изгубването на правосубектността на гестора също е юридически факт, който погасява задължението му. Само че неговите правоприменници са длъжни да уведомят доминуса за това обстоятелство и да предприемат всичко необходимо за запазването на интересите му. (Няма и съмнение, че на свое основание правоприменниците на *negotiorum gestor* могат да предприемат тепърва работите на *dominus negotii*.) Изгубването на дееспособността на управителя е факт, погасяващ задължението му, но само когато това е несъвместимо с естеството на предприетата работа. Освен при настъпването на така изброените погасителни факти по отношение на *actio negotiorum gestorum directa* (п. II), внимание в дисертацията е отделено и на някои обстоятелства, за които е спорно имат ли, или не, подобно правно действие (п. III). Такива са: (а) изгубването на правоспособността на господаря, (б) намаляването или (в) лишаването му изцяло от дееспособност, (г) узнаването му, че някой води работите му и (д) погасяването по давност на вземането му срещу управителя. Отстоява се тезата, че тези факти са без юридическо значение в случая.

„*Заключението*“ обхваща два параграфа (14 с). В *параграф 23* са обобщени важните изводи от цялото съчинение: от една страна, относно изискванията към гестора (п. I), от друга страна, относно предпоставките за възникването (п. II) и, най-сетне, относно действието (п. III) на задължението му. *Параграф 24* включва предложенията с оглед на бъдещия закон (*de lege ferenda*), които са представени и по-долу в реферата синтезирано точка 4 от настоящия автореферат.

НАУЧНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Видно от увода към настоящия дисертационен труд, авторът не си поставя прекалено амбициозната цел „да преоткрие“ или „да постави“ по кардинално нов начин разрешението, които класическият институт на облигационното право в лицето на воденето на чужда работа без възлагане предполага. В този смисъл скромният принос на дисертацията е до голяма компилативен. (Обстоятелство, което е типично за всяка консервативна наука като цивилистиката.) Така или иначе, понеже се налага, на настоящото място биха могли да се обобщят следните приноси:

I

Съчинението предлага за пръв път у нас подробно историко-правно изследване на възникването и развитието на института на *negotiorum gestio* в Античността и Средновековието (§ 3 от дисертацията). По-точно приносите в това отношение са свързани със следните тези:

- че институтът на воденето на чужда работа без възлагане начева от две акции в предкласическото римско право: *actio in factum* и *actio in ius conceptae* (§ 3, п. I);
- че по-късно акцията *in factum* е била „асимилирана“ от акцията *in ius conceptae* (§ 3, п. II);
- че глосаторите и постглосаторите са предоставяли *actiones utilis* чрез алегации на римските текстове, които са се отнасяли до *negotiorum gestio* (§ 3, п. IV);
- че утилитарният гестионен иск (*actio negotiorum gestorum utilis*) се различава както от „същинския“ гестионен иск (*actio negotiorum gestorum directa*), така и от версионния иск (*actio de in rem verso*) (§ 3, п. III).

Настоящият дисертационен труд предлага, също така за пръв път у нас, сравнително-правни бележки относно задължението на управителя на чужда работа без възлагане (§ 6 от дисертацията): изложени са нормативните уредби във:

- Франция,
- Италия,
- Испания,
- Португалия,
- Луизиана (САЩ),
- Квебек (Канада),
- Германия,
- Швейцария,
- Гърция и др. страни, както и в
- проекта за Обща референтна рамка (Draft Common Frame of Reference), а в също и в
- проекта за нов Швейцарски граждански кодекс.

Докторската теза очерта ясно приложното поле на воденето на чужда работа без възлагане (§ 8-9 от дисертацията), като приносите във връзка с това са:

- отстояването на разбирането, че гестията не би могла да има за предмет незаконни и аморални действия (§ 8, п. I);
- разграничението на правните и фактическите действия (§ 8, п. II);
- становището, че гесторът би могъл да сключва сделки като представител на доминуса (§ 8, п. IV), вкл. и такива, за които се изисква обикновена писмена форма (§ 8, п. V);
- изследването на (не)възможността за пръв път у нас да се води чужд (граждански) процес без *qua gestor*, т. е. овластяване *ex lege* или от *dominus negotii*, като негов процесуален субституент или представител (§ 9, п. VI);
- твърдението, че управителят би могъл да извършва и разпоредителни, а не само управителни актове (§ 9, п. VII).

Настоящият дисертационен труд в § 10 диференцира воденето на чужда работа без възлагане (*negotiorum gestio*) от договора за поръчка (*mandatum*) и неоснователното обогатяване (*condictiones* и *actio de in rem verso*). По-конкретно приноси се явяват следните разграничения:

- на мълчаливата (конклюдентно сключения) договор за поръчка (*mandatum tacitum*), от една страна, и предприемането на работата със знанието на господаря ѝ (*inscientia domini*) и непротивопоставянето му (*prohibitio domini*), от друга страна (§ 10, п. I);
- на съдържанията на задълженията на управителя и на довереника (§ 10, п. I);
- на обекта на облигационните отношения при водене на чужда работа без възлагане и неоснователно обогатяване (§ 10, п. II);
- на вземането от чл. 61, ал. 2 и вземането от ал. 3 от Закона за задълженията и договорите (§ 10, п. II).

Като принос следва да бъде отчетено и разбирането, че гестията е изключение в облигационното право, т. е. намесата в чужд правен кръг без възлагане, поначало, е недопустима, докато, в противовес на това, недопустимостта на неоснователното обогатяване се явява ръководно начало (§ 10, п. II).

Застъпените схващания, че недееспособен би могъл да действа като управител на чужда работа в някои случаи: (а) при фактически действия – когато може фактически да съзнае, че работата е чужда (естествена дееспособност), и (б) при юридически действия – ако е ограничено дееспособен или непълнолетен и сключва договори от чуждо име, като в последния случай не се изисква одобрение от попечителя или родителя (§ 11, п. II). Друг принос се явява тезата, че множеството гестори отговарят разделно спрямо доминуса, ако работата, разбира се, е била „делима“ (§ 11, п. IV от дисертацията).

II

Приносен характер в обсъжданата дисертация има и прецизното определяне на предпоставките във фактическия състав на *actio negotiorum gestorum directa*. Съгласно изложението, за да действа *qua gestor*, едно лице, което, разбира се, е правоспособно и, поначало, дееспособно лице (§ 11, п. I-II от дисертацията), трябва, доколкото (а) интересите на господаря на работата (*contemplatio domini*) „налагат“ това (§ 12), да (б) предприеме управлението уместно (*utiliter coeptum*: § 13), като (в) съзнава, че тя, работата, е нечия друга (чужда), а не негова (лична), или поне не изцяло негова, но пък съвместна (§ 14). Същевременно, това лице (*negotiorum gestor*) се налага (г) да не е било задължено по някакво друго правоотношение да води работата било то към *dominus negotii*, било то към някое трето лице (§ 15). Отрицателни условия в състава на

задължението на управителя от воденето на чуждата работа без възлагане са още: (д) невъзможността на доминуса да се погрижи за работата (*absentia domini*: § 16), и (е) отсъствието на противопоставянето му (*prohibitio domini*) срещу интервенцията на гестора (§ 17).

Конкретни приноси в връзка с това са застъпените становища по отношение на:

- извличането правната уредба на изискването на интерес за доминуса от предприемането на работата (§ 12, п. I);
- определянето на правната същност на интереса на доминуса (§ 12, п. II);
- аргументирането на възможността гестията да бъде в съвместен интерес (§ 12, п. IV);
- разграничението на уместното предприемане на работата от лошото ѝ управление (§ 13, п. II);
- необусловеността на задължението на управителя на чужда работа от каквото и да било „намерение“ за обвързване (§ 14, п. II);
- ирелевантността на дарственото намерение у гестора за възникването и на директния, и на контрарния гестионен иск (§ 14, п. III);
- отсъствието на пречка работата да бъде предприета от управител, който е в грешка относно личността на господаря на работата, и при неправилна представа, че съществува на задължение за водене на работата (§ 14, п. IV);
- невъзможността да се предприеме *qua gestor* една работа, когато гесторът неправилно е мислил, че работата е негова, когато тя, всъщност, е била чужда
  - на доминуса (§ 14, п. IV);
- предложението *de lege ferenda* да се уреди мнимото водене на чужда работа без възлагане у нас (§ 14, п. IV);
- изясняването на съдържанието на отрицателната предпоставка в състава на чл. 60, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите: липсата на възлагане („натоварване“) за извършването на работата, а именно, че това може да бъде не само договор, по който управителя и господаря на работата са страни, но също правоотношение, по което господарят не е страна, в т. ч. и публичноправно задължение на държавен орган (§ 15, п. I);
- правното безразличие на „възложената“ работата с нищожен договор (§ 15, п. II);
- отсъствието на пречка медик да действа като *negotiorum gestor* при оказване на лекарска помощ предвид нравственото задължение на такива лица,

- положили Хипократовата клетва (*Iusiurandum Hippocraticum*), да помагат на пострадали (§ 15, п. IV);
- възможността някой да действа като *gestor*, оказвайки помощ на пострадал, и то въпреки съставите престъпления в на чл. 139 и сл. от Наказателния кодекс (§ 15, п. II-IV);
  - ирелевантността на одобрението на работата от *dominus negotii* с оглед пораждането на задължението по чл. 60, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (§ 15, п. V);
  - изискването работата да бъде предприета само дотолкова, доколкото господарят ѝ е в невъзможност да се погрижи за нея (§ 16, п. I), в т. ч. и ако е юридически възпрепятстван (§ 16, п. III);
  - противопоставянето на доминуса (*prohibitio domini*) срещу предприемането на работата от гестора като отрицателно условие в състава на *actio negotiorum gestorum directa* (§ 17, п. II);
  - правното безразличие на *prohibitio domini*, когато то противоречи на закона, обществения ред и морала (§ 17, п. IV);
  - възможността работата да бъде предприета, въпреки че господарят знае (*inscientia domini*), че някой води работите му (§ 17, п. V).

III

Изясняването на действието на задължението на управителя от предприемането на чужда работа без възлагане се явява принос у нас още повече, като се има предвид, че в българската цивилистика все липсва монография върху задължението на довереника от договор за поръчка, а и върху самия договор за поръчка. По-конкретно приносите в тази връзка са твърденията във връзка с:

- разграничението между „предприемане“, „управление“, „приключване“, „водене“ и „грижа“ за чуждата работа (§ 2, п. I, § 18, п. II);
- изискването управителят да полага грижата на „добрия търговец“, когато действа в своя професионален кръг, т. е. като търговец (§ 18, п. III);
- задължението на гестора да се грижи за „основната“ и „допълнителната“, т. е. функционално свързаната с основаната, работа (§ 18, п. IV);
- разграничението в обема на работата, за която отговаря управителят, и на тази, за която отговарят довереникът и настойникът (§ 18, п. V);

- необходимостта *negotiorum gestor* да води работата съобразно изричната или предполагаемата воля на *dominus negotii*, доколкото тя му е известна или би могла да му бъде известна (§ 18, п. VI);
- задължението на управителя да уведомява господаря за предприемането, управлението и приключването на работата (§ 19, п. I);
- разбирането, че доминусът не би могъл да дава указания на гестора във връзка с воденето на работата (§ 19, п. I);
- разграничаването на задължението на управителя за даване на сметка от това за предаване на полученото във връзка с водената работа (§ 19, п. II);
- схващането, че обратният гестионен иск не е обусловен от изпълнението на задължението на гестора да даде сметка на доминуса (§ 19, п. II);
- тезата, че „косвеното“ представителство би могло да бъде изключение от принципа за относителност на облигационното отношение, при което доминусът (манданта) би могъл да придобие права – вещни или облигационни – направо срещу третото лице, което е недобросъвестност: знае, че гесторът (мандатарят) е действал от „свое“ име, но „за“ доминуса (манданта), и то преди още тези права да са били прехвърлени от гестора (мандатаря) на доминуса (манданта) (§ 19, п. II);
- разбирането, че правата, придобити от управителя (довереника) за господаря (доверителя) са противопоставими на недобросъвестните кредитори на управителя (довереника), а на добросъвестните кредитори – само когато съществува достоверна дата, предхождаща запора или възбраната (§ 19, п. II);
- отстояваната обвързаност на гестора за плащане на обезщетение за пропуснати ползи на доминуса, когато съгласно добросъвестността е следвало да олихви капитала, който е получил за доминуса (§ 19, п. IV);
- задължението на управителя да заплати лихви върху сумите на господаря, които е употребил в своя полза, и то от деня на изразходването им (§ 19, п. IV);
- становището, че отговорността на гестора е за неизпълнено облигационно отношение, а не деликтна или някаква „трета“ категория (§ 20, п. I);
- тезата, че господарят на работата не разполага с иск за реално изпълнение, когато управителят не е управлявал добре или е изоставил работата, без да има основание за това (§ 20, п. I);

- възможността на съда намали, т. е. само частично, оценението на вредите, които гесторът е причинил на доминуса, по силата на чл. 60, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите, когато гесторът е направил възражение за това (§ 20, п. III);
- отхвърлянето на тезата, че въпросната разпоредба: л. 60, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите, имала смисъл да „намали“ дължимата грижа от гестора (§ 20, п. III);
- отговорността на управителя за действията на третото лице като за свои, когато му е (пре)възложил работата, без да са били налице основанията за това (§ 20, п. IV);
- отговорността на гестора (*mandatarius*) за „лошия избор“ на третото лице, когато е имал право да се замести с него, в т. ч. и ако се отклонил от поръчката на манданта (*dominus*), който е забранил субституцията или е посочил конкретното трето лице, чрез което да се извърши тя, но гесторът (*mandatarius*) е избрал друго лице (§ 20, п. IV);
- прекратяването на задължението на управителя, щом господарят е в състояние да се погрижи за работите си сам, а ако не е в подобно състояние – щом се противопостави на по-нататъшните действия на управителя (§ 21, п. II);
- отказа на гестора да продължи работата като основание за прекратяване на задължението му и отграничаването му от уведомяването на доминуса за предприетата работа (§ 21, п. II);
- погасяването на задължението на управителя с изгубването на правоспособността и дееспособността му, доколкото последната му е нужна с оглед на естеството на работата, и задължението на правоприемниците му да уведомят господаря за това и да вземат всички мерки, за да запазят интересите му (§ 21, п. II);
- правоприемството от страната на доминуса при изгубването на правоспособността му, или, с други думи, ирелевантността на това обстоятелство с оглед на прекратяването на гесторното отношение (§ 21, п. III);
- правното безразличие за прекратяването на задължението на господаря на обстоятелството, че последният е узнал за водената работа (§ 21, п. III);

- твърдението, че давностния срок на вземането на доминуса срещу управителя започва да тече, след като задължението на гестора се прекрати по арг. чл. от 115, б. „г“, пр. I от Закона за задълженията и договорите (§ 21, п. III);
- модерни предложения с оглед на бъдещия закон (*de lege ferenda*), ведно със съответната редакция на измененията в ЗЗД (§ 24).

ПРЕДЛОЖЕНИЯ С ОГЛЕД НА БЪДЕЩИЯ ЗАКОН

Направените предложения с оглед на бъдещия закон (*de lege ferenda*) в целия дисертационен труд биха могли да се обобщят по следния начин, като се посочат в *курсив* към сега действащата уредба на воденето на чужда работа без възлагане в чл. 60-62 ЗЗД от 1951 г.

ЗАКОН ЗА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА И ДОГОВОРИТЕ

Попр. ДВ бр. № 2/05.12.1950 г., Обнародван, ДВ, бр. № 275/22.11.1950 г., в сила от 01.01.1951 г., попр., Изв., бр. № 2/05.12.1950 г., посл. изм., ДВ, бр. № 42/22.05.2018 г.

ОБЩА ЧАСТ

[...]

[Глава] II. *Източници на задължения*

[...]

[Раздел] 6. *Водене чужда работа без възлагане*

[Задължение на управителя на чужда работа.

ACTIO NEGOTIORUM GESTORUM DIRECTA]

[Член] 60. [1] Който *с оглед на чуждия интерес предприеме уместно работа*, за която знае, че е чужда, без да му е било възложено и без господарят ѝ да се е противопоставил, длъжен е да се грижи за нея, докато *последният* може да я поеме. *Противопоставянето на господаря на работата не е пречка да се предприеме*

чуждата работа, когато то е в противоречие със повелителните правни норми, с интересите на обществото или със добрите нрави.

[2] *Управителят е длъжен да се грижи за работата, както ако би бил довереник или страна по договора, съответстващ на естеството на предприетата работа.*

[3] *Отговорността на управителя може да бъде намалена с оглед на особените обстоятелства, при които той е поел грижата за чужда работа.*

[4] *Когато работата е предприета от неколцина управители, те отговарят солидарно към господаря на работата, само ако са били търговци; в този случай, обаче, правилото на предходната алинея не се прилага.*

[5] *Ако някой е предприел работа, който господаря ѝ обичайно не извършва или ако предприемането на работата е било против волята на господаря ѝ, или ако някой води чужда работа, като да е негова, макар и да знае, че няма право за това, той отговаря за непозволено увреждане, включително и за вредите от случайно събитие; независимо от това господарят на работата може да предяви и произтичащите от алинея втора вземания срещу него.*

[ЗАДЪЛЖЕНИЕ НА ГОСПОДАРЯ НА РАБОТАТА.

ACTIO NEGOTIORUM GESTORUM CONTRARIA.]

[Член] 61. [1] *Ако работата е била предприета уместно и е била добре управлявана в чужд интерес, правата и задълженията от сделките, които управителят е сключил от чуждо име с трети лице, възникват направо за господаря на работата, който е длъжен още да обезщети управителя на работата за личните задължения, които той е поел, и да му върне необходимите и полезни разноски заедно с вредите и лихвите от деня на изразходването им. Управителя има право на възнаграждение в обичайния размер, само ако е бил търговец.*

[2] *Ако работата е била предприета и в собствен интерес, правата и задълженията, разноските и вредите се разпределят съразмерно на интересите на господаря и на управителя в общата работа.*

[3] *Ако някой е предприел чужда работа, която господарят на работата обичайно не извършва, или ако някой води чужда работа, като да е негова, макар и да знае, че няма право за това, или ако някой е предприел чужда работа въпреки волята на господаря ѝ, последният отговаря по правилата за неоснователното обогатяване.*

[ОДОБРЕНИЕ НА РАБОТАТА ОТ ГОСПОДАРЯ.

РАТИНАВІТІО.]

[Член] 62. Ако *господарят на работата* е одобрил управлението на работата, важат правилата за *поръчката или договора, съответстващ на естеството на предприетата работа.*

СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Публикациите, свързани с дисертационния труд, са шест статии. Те са публикувани в периодични български издания с редакционни колегии, в които преимуществено са участвали хабилитирани лица:

1. ИВАНОВ, Св. *Кой може да бъде управител на чужда работа без възлагане според българското облигационно право?* – Търговско и облигационно право, № 3/2018 г., № 4/2018 г.
2. ИВАНОВ, Св. *Към въпроса за правната уредбата на представителното водене на чужда работа без възлагане в българското облигационно право.* – Юридически свят, № 2/2017 г.
3. ИВАНОВ, Св. *Практиката на българските съдилища (1893-2015) върху воденето на чужда работа без възлагане.* – Съвременно право № 5/2015 г.
4. ИВАНОВ, Св. *Предпоставките за възникване на задължението на управителя от водене на чужда работа без възлагане според българското облигационно право.* – Търговско право, № 4/2018, № 1/2019.
5. ИВАНОВ, Св. *Прекратяване на задължението на управителя от воденето на чужда работа без възлагане в българското облигационно право.* – Съвременно право, № 3/2019 г.
6. ИВАНОВ, Св. *Приложно поле на воденето на чужда работа без възлагане според българското облигационно право.* – Съвременно право, № 4/2017 г.